

EL BON VIURE, TRADICIÓ INDÍGENA

FERNANDO HUANACUNI

Fòrum Públic "El Bon Viure dels Pobles Indígenes Andins"

Exposició que va fer Fernando Huanacuni, aimara bolivià, en el Fòrum Públic "El Bon Viure dels Pobles Indígenes Andins" realitzat el dijous 28 de gener de 2010 en el Congrés de la República del Perú. El Fòrum fou organitzat per la Coordinadora Andina d'Organitzacions Indígenes (CAOI). Huanacuni és autor d'un estudi per a la CAOI titulat: "Bon Viure/Viure Bé: filosofia, polítiques, estratègies i experiències dels pobles indígenes andins". www.minkandina.org

Tot està interconnectat, interrelacionat i és interdependent

Anem a compartir aquí en la nostra *pacha*, temps i espai, totes les reflexions d'aquest torrent de les aigües i els aiguavessos dels nostres avis, de les nostres àvies.

L'ensenyança dels avis i àvies no és pas només racional, té l'ímpetu i la força de la vivència, la claredat de la ment i del cor. Davant les noves condicions de la realitat a les quals ens ha dut la modernitat, el desenvolupament, l'humanisme, l'antropocentrisme, el deteriorament de la nostra vida i la vida en el seu conjunt, avui emergeix vigorosa, forta, translúcida, la veu dels pobles indígenes originaris.

Hem d'anar envers quelcom, cap a algun lloc. En aimara diem *Taki*, el camí sagrat. Indubtablement aquí apareixen l'*allin kausay* (quítxua), *sumak qamaña* (aimara), *vivir bien* (castellà). Aquest horitzó ens permet reconstituir la nostra força, la nostra vitalitat, saber qui som, com vivim, amb quines forces, i qui ens acompanya.

Harmonia i equilibri

Viure bé ens fa reflexionar que hem de viure en harmonia i en equilibri. En harmonia amb la Mare Terra. La *Pachamama* no és pas un planeta, no és pas el medi ambient... és la nostra Mare Terra. Viure en harmonia amb el cosmos, perquè el cosmos també té cicles, ritmes; viure en harmonia amb la història, saber que estem en temps del *Pachakuti*, l'època del reordenament de la vida, de la revitalització de les forces naturals davant la conducta antinatura del pensament occidental.

Viure bé és viure en harmonia amb els cicles de la vida, saber que tot està interconnectat,

interrelacionat i és interdependent; *viure bé* és saber que el deteriorament d'una espècie és el deteriorament del conjunt. Pensaments i savieses dels nostres avis i àvies que avui ens donen la claredat de l'horitzó del nostre caminar.

El moviment indígena originari, en l'horitzó del viure bé, no només cerca reconstituir el poder polític, social, jurídic o econòmic: essencialment cerca reconstituir la Vida, retrobar-nos amb nosaltres mateixos.

Som Pachamama

Som fills de la Mare Terra, som fills del cosmos, per tant no existeix la dicotomia ésser humà-natura, som natura, som *Pachamama*, som *Pachacamac*, som vida. Per tant, som responsables també com a "agricultors de la vida".

En aquestes noves condicions emergents, *reconstituir la nostra identitat és tornar als principis bàsics convencionals, no humans, sinó de la vida, de la natura*. Tornar a la nostra saviesa, als nostres ancestres, al camí sagrat. No és pas retrocedir, sinó reconstituir-nos en els principis i valors que no tenen temps, que no tenen espai.

Viure en equilibri amb qui? Amb totes les formes d'existència. "Tot viu", diem en aimara: les muntanyes, el riu, els insectes, els arbres, les pedres, tot viu; per tant, és part d'un equilibri perfecte de la vida. I nosaltres, per reconstituir el *viure bé*, hem de viure en equilibri amb totes les formes d'existència i no només amb tot allò que veiem; fins i tot amb el que no veiem: els nostres avis, àvies, els nostres ancestres, perquè ells també estan amb nosaltres.

Procés de naturalització

Cal sortir d'aquesta visió monocultural, uninacional, sortir del "monocultiu mental". Així

com el monocultiu ha deteriorat la mare terra, la vitalitat i la fertilitat de la mare terra, hem de sortir del monocultiu mental que també ha deteriorat la capacitat natural que tenim cadascú. Estem emergint en estats plurinacionals, sortint de l'estat colonial, de la república que només ens ha sumit en una individualitat humanista.

Quan parlem de viure bé estem parlant d'un procés de naturalització, i no pas només d'humanització, perquè el procés d'humanització que Occident ha plantejat continua veient l'ésser humà com "el rei de la creació", i la resta d'éssers com a objectes. Viure bé significa entrar en aquest procés de naturalització, tornar a la nostra natura, saber que tot viu i saber que tot està interconnectat i tot és interdependent. Sortir de les premisses d'Occident. Occident diu: "guanyar no és que ho sigui tot, és que és l'únic". I ens sumeix en una competència deslleial, deshonest entre humans. Una competència no pas només amb els humans, sinó amb qualsevol mena d'existència. Viure bé significa comprendre que si un guanya o perd, tots hem guanyat o perdut.

Viure bé significa mirar bé l'horitzó, reconèixer que la vida humana no és pas l'únic paràmetre, ni la manera d'entendre a través d'allò racional tampoc no és l'única. En aimara diem: "sense perdre el cap, caminem el sagrat camí del cor". És obrir-nos a la vida, és comprendre que la vida té facetes importants per reconstituir la mateixa vida.

Reconstituir la nostra identitat

L'estat que estem qüestionant –humanista, individualista, jeràrquic, depredador, homogeneïtzador...– emergeix d'una cosmovisió, i aquesta cosmovisió té un caràcter individual, masclista i humanista. Per tant, per reconstituir la cultura de la vida en l'horitzó del *viure bé*, hem de reconstituir la nostra cosmovisió i això significa la nostra identitat. Significa fer-nos les preguntes fonamentals: qui som realment, quin cor tenim, qui han sigut els nostres avis i amb quina força han pogut caminar.

Aquest és un temps de reordenament de la vida, *pachakuti*, diem en aimara i quítxua. Reordenament no només per assolir el poder polític, sinó, essencialment, per reconstituir la vida. Aquest és el missatge dels avis i àvies, i avui repercuteix amb més força davant les condicions adverses de la humanitat en què el modernisme i el capitalisme ens han

submergit.

Viure bé, no pas "millor que"

Cal diferenciar *viure bé* del *viure millor*. Viure millor significa guanyar a costa de l'altre, és acumular per acumular, és tenir el poder pel poder. Però *viure bé* és tornar-nos l'equilibri i l'harmonia sagrada de la vida. Tot allò que viu es complementa en un *ayni* que és una consciència de vida; l'*ayni* és la consciència que tot està interrelacionat. L'arbre no viu per a ell mateix; l'insecte, l'abella, la formiga, les muntanyes, no viuen pas per a ells mateixos, sinó en complementarietat, en reciprocitat permanent: d'això en diem *ayni*.

Temps del Pachakuti

La gran pregunta és: per a què vivim nosaltres. Perquè des de la visió occidental semblàriem com el virus que està deteriorant la mateixa vida en el seu conjunt, sense saber que el deteriorament de qualsevol espècie, petita o gran, és el deteriorament de tots nosaltres i de la vida mateixa. Avui la nostra generació es desvetlla per la crida d'una responsabilitat generacional: saber que nosaltres no som éssers individuals, som els ulls dels avis, som la veu dels avis, per tant també som l'acció i l'esperança dels avis. També som la llavor dels que vindran després de nosaltres, la llavor que aportarà per tal que la cultura de la vida s'enforteixi.

Davant les condicions antinatura, s'enforteixen i es revitalitzen les forces naturals: aquest és el temps en què estem vivint. *Pachakuti*: reordenament de la vida, un bon temps. Nosaltres tenim un avi anomenat *Tata Avelino Siñani*, que ha fet l'escola *ayllu*, mostrant la pedagogia i el sistema comunitari d'educació. Ell deia que el millor temps per veure-hi era la foscor. En aimara deia: ara és quan, no pas demà, i no pas passat, ara. Per tant tota aquesta saviesa del *viure bé*, el nostre horitzó, camí, força del *viure bé*, ens està mostrant la grandesa de la vida dels nostres avis i àvies, avui reflectida en l'esperança de la nostra generació.

Viure bé és tornar-nos l'equilibri i l'harmonia, comprendre que hi ha cicles de la Mare Terra. Per tant s'ha de sembrar i recollir en la seva època, i no pas en altres èpoques. Sortir del monocultiu que ha destrossat la nostra vida i la fertilitat de la Mare Terra. Sortir del monocultiu mental que no ens permet veure tanta diversitat de la vida.